

Cuvinte cheie: cultura Wietenberg, Apahida, ceramică.

Keywords: Wietenberg culture, Apahida, ceramic.

În anul 2000 Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei a întreprins cercetări arheologice de salvare constând din: supraveghere arheologică, cercetări de suprafață și sondaje arheologice având drept scop descărcarea terenului de sarcină istorică, a zonelor ce urmau să fie afectate de lucrările de introducere a unor cabluri subterane realizate de Romtelecom în localitatea Apahida, județul Cluj (din colectivul de cercetare a mai făcut parte și Felix Marcu).

Conform Repertoriului arheologic al județului Cluj (Rep. Cluj 1992, p. 27-36, Fig. 6-7), pe teritoriul comunei Apahida sunt semnalate 44 de puncte cu descoperiri arheologice.

Punctul de interes arheologic se află în spatele fostului post de control rutier (actualmente acesta nu mai există), aproape de calea ferată Cluj – Dej, la circa 10 m de bariera peste calea ferată, unde, în urma escavării șanțului pentru introducerea cablurilor Romtelecomului, au fost aflate materiale arheologice (în special material ceramic și osteologic). Zona este cunoscută în literatura de specialitate cu toponimul „Râțul Vițeilor” aflat în vecinătatea locului „Râțul Satului”, la nord-est de sat.

În această zonă au fost semnalate descoperiri arheologice încă din 1880, cu ocazia construirii căii ferate. În 1896 E. Orosz efectuează în acest punct sondaje arheologice. Alte descoperiri întâmplătoare au fost semnalate în 1900, cu ocazia exploatării balastului. În anul următor semnalării descoperiri, I. Kovács efectuează săpături arheologice. Lucrările de la calea ferată din anul 1905 au semnalat alte descoperiri arheologice (Boroffka 1994, p. 15, nr. 45; Horedt 1960, p. 110, nr. 5; Kovács 1911, 1-69; Mațian 1920, 6/20; Orosz 1908, 172-179; Pârvan 1982, p. 210; Roska 1944, p. 22, nr. 4, p. 25, Fig. 3-4). Aceste descoperiri aparțin epocii preistorice, respectiv culturii Wietenberg, Noua și epocii La Tène. Mai trebuie amintită semnalarea unui mormânt de incinerare descoperit în cuprinsul așezării Wietenberg (Andrițoiu 1978, p. 254, nr. 1; 1994, p. 152, nr. 3; Boroffka 1994, p. 15, nr. 45; Crișan 1970, p. 111; Horedt 1960, p. 127; Orosz 1908, p. 179; Rotea 1999, p. 33; Soroceanu – Blăjan – Cerghi 1976, p. 67).

În anul 1968-1969, în punctul unde șoseaua națională care vine de la Cluj se bifurcă spre Mociu și Gherla, cu prilejul fixării unui stâlp de beton necesar rețelei electrice, s-a descoperit la adâncimea de 1,60-1,70 m o cantitate de circa 900 g de aur. În urma efectuării unui sondaj arheologic, s-a stabilit că este vorba de un mormânt de înhumare, înzestrat cu un inventar excepțional format din aproximativ 2 kg de podoabe de aur și de piese de harnașament din fier și argint. Mormântul se datează în a doua jumătate a sec. V e.n. și aparține unei căpetenii ostrogote sau gepide (Dumitrașcu 1973, p. 13; Horedt 1977, p. 267; Popescu 1970, p. 510, nr. 111; 1970a, p. 450, nr. 111; Protase 1972, p. 163-177, Fig. 1-8, Pl. I-XXV; Rep. Cluj 1992, p. 34, nr. 42)

Un alt sondaj de salvare, la cca. 30 m nord – vest de punctul de control rutier (1988), a dus la descoperirea a numeroase fragmente ceramice din neoliticul târziu (Grupul Iclod), epoca bronzului (cultura Wietenberg), romane și de secol IV-V e.n. Materialul arheologic se afla la o adâncime de 0,20-1,00 m (Rep. Cluj 1992, p. 30, nr. 20; cercetările au fost efectuate de către R. Ardevan.)

- Cercetările arheologice au demarat prin îndreptarea pereților șanțului cablului telefonic și deschiderea unei secțiuni (notată S1) de 4,20 x 2 m. Stratigrafia se prezintă după cum urmează:
 - 0,00 – 0,50 m: strat format din umplutură modernă, ce se subțiază spre metrul 4 al secțiunii;
 - 0,50 – 0,90 m: strat de pământ de culoare brun închis, format din materiale moderne în amestec cu puține materiale arheologice aflate în poziție secundară

Monica TECAR

Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei
e-mail: monicatecar@yahoo.com

- 0,60 – 0,75 m: strat de pietre, surprins între metrul 0 și 2,20 ai secțiunii
- 0,90 – 1,30 m: strat de pământ de culoare neagră, afânat, cu materiale arheologice;
- 1,30 – 1,60 m: strat de lut și pietriș de culoare galbenă, steril din punct de vedere arheologic.

Descoperirile arheologice din acest sondaj aparțin, în marea majoritate epocii bronzului, cultura Wietenberg (aceasta fiind subiectul acestui articol), dar au fost semnalate și materiale aparținând epocii romane, reduse numeric. Materialul arheologic aparținând epocii bronzului se află în depozitul Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei, având numerele de inventar cuprinse între P 180972 – P 181067. Marea majoritate a lui este formată din ceramică (circa 240 fragmente ceramice), puțin material osteologic, un topor de piatră, două fragmente de vatră și câteva fragmente de chirpic. Nu a fost descoperit nici un fel de complex arheologic, întreg materialul aparținând stratului de cultură Wietenberg.

Descrierea materialului arheologic:

1. Fragment din toarta unui vas, de dimensiuni mari, de calitate semifină. Ambele suprafețe sunt de culoare neagră și prezintă urme de netezire. Pasta conține ca degresanți: nisip semifin și mîl. Fragmentul nu este decorat (Fig. 1/1).

2. Fragment din toarta unui vas de dimensiuni medii, de calitate semifină. Suprafața exterioară este de culoare cărămizie cu pete negre, iar cea interioară de culoare cenușie închis. Ambele suprafețe prezintă urme de netezire. Pasta conține ca degresant nisip cu bobul mare (Fig. 1/2).

3. Topor din piatră (gresie), păstrat în proporție de 90 %, doar o latură nefiind finisată. Este de tipul topoarelor neperforate, de formă trapezoidală, de mici dimensiuni (are lungimea de 5,3 cm și lățimea de 5,6 cm) cu marginile arcuite. Cel mai bine se păstrează partea activă a piesei (Fig. 1/3).

4. Fragment din buza unui vas lobat, de dimensiuni medii, de calitate semifină, cu marginea tăiată scurt, oblic. Ambele suprafețe sunt de culoare neagră și prezintă o netezire medie. Pasta conține ca degresanți: nisip semifin și fragmente ceramice pisate. Fragmentul nu este decorat (Fig. 1/4).

5. Fragment dintr-un capac de vas de dimensiuni mici, plat, de formă circulară, cu un buton oval, de prindere în partea centrală, de calitate semifină. Suprafața exterioară este de culoare cărămizie iar cea interioară de culoare brun închis. Ambele suprafețe prezintă o bună netezire. Pasta conține ca degresanți: nisip semifin și fragmente ceramice pisate (Fig. 1/5).

6. Fragment din pansa unui vas de dimensiuni medii, de calitate semifină. Ambele suprafețe sunt de culoare cărămiziu deschis și prezintă o bună netezire, mai ales pe cea exterioară. Pasta conține ca degresanți: nisip semifin și mîl. Decorul constă dintr-o bandă îngustă, incizată, dispusă orizontal și umplută cu împunsături simultane (Fig. 1/6).

7. Fragment din partea superioară unui vas de dimensiuni medii, de calitate semifină. Ambele suprafețe sunt de culoare cărămizie și prezintă o bună netezire. Pasta conține ca degresanți: nisip semifin și nisip cu bob mare. Decorul constă dintr-un șir de impresiuni (Fig. 1/7).

8. Fragment din pansa unui vas de dimensiuni medii, de calitate semifină. Suprafața exterioară este de culoare cărămizie cu pete negru deschis iar cea interioară de culoare cărămizie. Prezintă o bună netezire mai ales pe suprafața exterioară. Pasta conține ca degresanți: nisip semifin și nisip cu bob mare. Decorul constă dintr-o bandă îngustă, formată din două linii incizate dispuse orizontal și umplută cu impresiuni dreptunghiulare. Apare în asociere cu caneluri oblice (Fig. 1/8).

9. Fragment din buza unui castron, de dimensiuni mici, de calitate fină, cu marginea simplă, rotunjită. Ambele suprafețe sunt de culoare negru deschis și prezintă o bună netezire, pe unele porțiuni chiar urme de lustruire. Pasta conține ca degresanți: nisip semifin și mîl (Fig. 2/1).

10. Fragment din buza unei străchini, de dimensiuni mici, de calitate semifină, cu marginea dreaptă și trasă ușor spre interior. Suprafața exterioară este de culoare cafenie iar cea interioară de culoare cărămizie. Ambele suprafețe prezintă o netezire medie. Pasta conține ca degresanți: nisip semifin și mîl (Fig. 2/2).

11. Fragment din buza unei străchini de dimensiuni medii, de calitate semifină, cu marginea rotunjită și trasă ușor spre exterior. Ambele suprafețe sunt de culoare negru deschis și prezintă o bună netezire. Pasta conține ca degresanți: nisip semifin și fragmente ceramice pisate. Fragmentul nu este decorat (Fig. 2/3).

12. Fragment din fundul unui vas de dimensiuni medii, de calitate semifină. Suprafața exterioară este de culoare cărămizie iar cea interioară de culoare negru deschis. Ambele suprafețe prezintă o slabă netezire. Pasta conține ca degresanți: nisip semifin și paiete de mică (Fig. 2/4).